

קבל תורה ומסרה

"בזכותו של הגה"ח ר' יואל יש לנו את האוצרות היקרים של המאמרים והשיחות של הרבי": שש דמויות הוד מעולם הישיבות והשליחות בליובאוויטש, משתפות את 'כפר חב"ד' בפרקים נדירים על הקשר האישי והמיוחד שהיה להן עם 'החוזר' הראשי של הרבי, הגאון החסיד רבי יואל כהן זצ"ל, ומדברות על דמות הענק שהייתה כעמוד האש לפני המחנה - בגאונות, בהתקשרות, בלימוד, בחינוך, בהשפעה ובמסירות בלתי רגילה לענייני הרבי • משתתפים: ראש הישיבה הגה"ח הרב יצחק גולדברג שליט"א, המשפיע הגה"ח הרב יוסף יצחק גורביץ שליט"א, המשפיע הגה"ח הרב שניאור זלמן גופין שליט"א, השליח הגה"ח הרב צבי גרינבלאט שליט"א, המשפיע הגה"ח הרב יעקב משה וואלבערג שליט"א והמשפיע הגה"ח הרב מענדל וועכטער שליט"א

הביא לדפוס: שלום מגידמן

שינה את חיי...

"בפעם הראשונה שנכנסתי אליו, ביקשתי לקבל הסבר על כמה מושגים, ולכל לראש על 'ממלא כל עלמין' ו'סובב כל עלמין'. יצאתי משם בהלם מוחלט. מעודי לא שמעתי דברים כאלה, הסבר כזה. הייתי שיכור ממש, ובמשך ימים ארוכים לא יכולתי להירגע"

הגה"ח הרב מענדל וועכטער שליט"א

בימים ההם: הרב וועכטער שליט"א לצד ה'חחר' באחד מרחובות קראון הייטס (JEM)

החיבור שלי אל הרב ר' יואל כהן - ובאמצעותו אל הרבי - החל בכך ששהייתי בימי הקיץ בנאות דשא, עם הישיבה שבראשה עמדת. באותה עיירת נפש היה בקיץ הוא גם חסיד חב"ד, וכאשר הוא שמע שבמקום נמצאת ישיבה, קבע בה את מושבו לתפילות היומיות. את חסידות חב"ד - ספר התניא, 'לקוטי תורה' ועוד - הכרתי מכבר. אף מסרתי שיעור בתניא, אולם היו לי שאלות רבות על הנכתב בו. שמחתי שהזדמן לפתחי חסיד חב"ד, סברתי שהוא בוודאי ידע לענות על שאלותי, אולם לאחר מספר שאלות הוא אמר לי שהוא איננו יודע להשיב עליהן, אך הוא יכול להפנותני ליהודי שיענה עליהן.

הוא קישר ביני לבין ר' יואל. אני זוכר את ההפתעה שקידמה את מניי בפעם הראשונה שבה הגעתי לביתו. בביתי היה 'ספר הערכים', כריכתו צבעונית, בעיצוב די מודרני, ודימיתי בדעתי כי המחבר הוא אדם משכיל הקרוב בדמותו ל'פרופסור'. מה נפלאותי לראות יהודי מופשט מחינו דהאי עלמא, וקן גדול וסבך מעטרת את פניו, חור גדול בסודר שעליו, כל מהלכיו בלימוד ובמחשבה, והוא ומורדנה מנוגדים זה לזה בתכלית.

ר' יואל שאל מה ברצוני לדעת, וביקשתי לקבל הסבר על כמה מושגים, ולכל לראש על 'ממלא כל עלמין' ו'סובב כל עלמין'. יצאתי משם בהלם מוחלט. מעודי לא שמעתי דברים כאלה, הסבר כזה. הייתי שיכור ממש, ובמשך ימים ארוכים לא יכולתי להירגע.

טל תורה מחייהו

בעבור מספר ימים שבתי בשנית. הפעם ביקשתי לשאול על נושאים נוספים. לאחר מכן הייתה פעם שלישית, ורביעית, עד אשר שאלתי אם נוכל לקבוע שיעור קבוע.

ר' יואל הסכים. הוא שאל מה ארצה ללמוד, ואמרתי שאלמד את תורת נשיאי חב"ד עד לרבי הרש"ב, בחוג הקנאי שממנו הגעתי רק עד לרבי הרש"ב אדמורי חב"ד נחשבו לצדיקים גדולים.

ר' יואל נענה לבקשתי, לא התווכח ולא אמר דבר על בקשתי. מאז התחלנו ללמוד מדי שבוע בשבוע. התחלנו מספר התניא, והמשכנו ב'שער היחוד והאמונה'. לימודו של כל פרק ארך זמן, ר' יואל הסביר את הדברים באריכות, ר'נורה' מאוד שלא להזכיר את הרבי, ביודעו שאני לא רוצה בכך. הוא נהג בי בעדינות.

הדבר נמשך עד אשר הגענו לסיום פרק ד' ב'שער היחוד והאמונה', שעליו יש ביאור עמוק מאוד מהרבי. כאשר הגענו לקטע זה בפרק, הוא הקדים ואמר שהדברים קשים מאוד להבנה, אך יש ספר שחיבר הרב יהושע קארף ע"ה, שבו מופיע ביאור בדברים.

בסדר, ר' יהושע קארף מדוע לא? - התחלנו ללמוד, ומיד חשדתי שהדברים לא מגיעים מהרב קארף, אלה הם דברים עמוקים ומוסמכים מדי, אך לא אמרתי כלום.

במשך ארבעה שבועות עמלנו מדי ליל שישי על לימוד השיחה הזו, להבין מה רוצה אדמורי הזקן.

הבנתי שזהו ביאור של הרבי, אמרתי לו שאני מבין שזה מהרבי, אך ר' יואל חיך ולא אמר לי דבר. הוא נהג בחוכמה רבה, ונתן לי להתקדם בקצב שלי. זה היה ההלם השני שלי. בחוג שממנו הגעתי שמעתי דברים אחרים לחלוטין על הרבי. לא שיערתי ששיחותיו של הרבי עמוקות כל כך, בעמקות כזו שטרם פגשתי דוגמתה עד אז.

כך נמשך הלימוד, מדי ליל שישי. בכל שבוע למדנו בערך מהשעה שתיים

עשרה בלילה ועד לשלוש או ארבע לפנות בוקר. פעם אחת ישבנו עד השעה שבע וחצי בבוקר למדנו כל הלילה ממש.

כאמור, בתחילה למדנו את 'שער היחוד והאמונה', לאחר מכן עברנו ללמוד את 'המשך תרס"ו', עד אשר במשך הזמן התחלנו ללמוד גם שיחות של הרבי. ר' יואל היה מגיע ללימוד לאחר שמסר באותו ערב שיעור חסידות בבורו פארק. הוא מסר את השיעור לאחר יום עמוס, ואנו למדנו עד השעות הקטנות של הלילה. כאשר ר' יואל כבר התעייף, היה אומר לי: 'בוא נלמד איזו שיחה... ואז הוא התעורר משל קם זה עתה משינה בת שמונה שעות... העייפות התפוגגה כליל, והוא למד איתי את כל השיחות שהיה לו בהן 'קאך' מיוחד, בחיות נפלאה כזו, 'לעס' עימי את השיחות היטב.

פדה בשלום

כאן עליי לציין לטובה את רעיונות הרבנית לאה שתליט"א, אשר עמדה על משמרת קביעות השיעור בכל שבוע בשבוע, ולה אני חב תודה עצומה מעומק ליבי.

אגב, לאחר שהתקרבו לחב"ד אמרה פעם הרבנית כהן לרעיותי כי היא חבה לה סליחה. מה קרה? היא סיפרה שקיבלה מהרב חדקוב הוראה לבדוק מה מצב שלום הבית שלה, שכן לימוד החסידות עם ר' יואל היה כרוך בסיכון רב מצידו, ולא היה מובן מאליו שאישה תסכים לדבר כזה.

סכנה של ממש הייתה להלך בלילה בין שכונת ויליאמסבורג - שבה התגוררתי - לביתו של ר' יואל בשכונת קראון הייטס, שכן הרחובות שרצו שחורים ושיכורים, ואיש לא עבר שם בלילות.

אם כן נותרו שלוש דרכים להגיע. שלוש חסונות. הראשונה, לקחת נהג תושב ויליאמסבורג, ואז כל ויליאמסבורג תדע שוועכטער נסע לקראון הייטס; השנייה, לקחת נהג תושב קראון הייטס, ואז כל קראון הייטס תדע על כך; והשלישית - לקחת נהג מונית שחור, דבר שגם הוא היה לא נעים, אך המסוכן פחות מתוך האפשרויות.

בזמן הזה: הרב וועכטער שליט"א לצד ה'חזון' בהתוועדות חסידות

מדוי שבוע, עם כניסתי לביתו של ר' יואל טלפנתי לרעייתי להודיע שברוך ה' אני חי, והגעתי בשלום... לימים התנצלה הרבנית כהן לפני רעייתי וגילתה לה שבשעה שהייתי מתקשר אליה, הייתה היא מרימה את שפופרת מכשיר הטלפון הנוסף בביתה ומאזינה לשיחה, לאור ההוראה שקיבלה מהרב חזקוני לזכור שאנו חיים בשלום ושרעייתי מסכימה ללימוד החסידות שלי.

חשוב מאוד להבהיר זאת, שהרבי הקפיד מאוד שלימוד החסידות לא יגרום למריבות ומצב של היפך שלום בית.

[בשלבים מאוחרים יותר, כשראה ר' יואל את המצב, אמר לי שמעתה הרב יוסף יצחק זלצמן - כיום שליח בטורונטו, ואז תלמיד בישיבה - יסיע אותי מדי שבוע. כאמור, חששתי שהדבר ייוודע, אך ר' יואל הרגיעני שבחור זה מגיע מרוסיה ויודע לשמור סוד. הדבר גרם לי רווחה גדולה.]

לא רגיל...

הגעתי לר' יואל לאחר חיפושים רבים. למדתי ספרים רבים עד מאוד, אך חיפשתי משנה סדורה ומוסברת, עם שכל, עם רגש, וגם עם מעשה. חיפשתי דברים בהירים, ברורים, ואילו שאר הספרים נכתבים באופן של 'וארטיס' קצרים.

לר' יואל היה כוח הסברה מיוחד ומופלא. הוא סידר את הדברים בצורה בהירה, יפה וברורה, אני קיבלתי את הדברים באופן רציני מאוד, ונפתח בפניי עולם חדש לגמרי.

אגב, אני אומר תמיד ליהודים מחוגים שונים המתחילים ללמוד חסידות, כי בלימוד בלא רב, לא תופסים את הנקודה. יש ללמוד רק עם רב חב"ד שקיבל את לימוד החסידות במסורה העוברת דור אחר דור. חסידות חב"ד היא סגנון אחר לחלוטין.

אני תמיד מספר את הסיפור על משהו שהביע לפני הרבי את רצוני להדפיס את ספר התניא מחדש, 'כמו ספר רגיל' - התניא מודפס בגודל מיוחד, במראה מיוחד, לא כמו שאר הספרים. הרבי ענה לו בתשובה קצרה: **התניא אינו ספר רגיל...**

זו תשובה נפלאה. התניא הוא לא רגיל, הוא בסגנון אחר לגמרי, ומי שסבור שבלי לקבל מבר'סמכא יוכל להבינו כראוי אינו אלא טועה. הדבר דומה למישהו המורגל ללמוד בדרך הלימוד של ישיבות הונגריה ופולין ויחיל ללמוד בעצמו בסגנון של רבי חיים מבריסק או של הרוגוצ'ובי. הוא לא יבין. זהו דבר שצריך לקבל איש מפי איש.

כך גם בעולם החסידות - מי שרגיל לעיין ב'נועם אלימלך' יכול להבין גם את 'קדושת לוי' ואת 'עבודת ישראל', משום שספרים אלו הם בקו אחד, אולם מי שמכיר את הספרים הללו לא יכול להבין באמת את תורת חב"ד. זוהי דרך לימוד שצריך לקבל ממי שקיבל בעולמה של חב"ד, בתומכי תמימים, איש מפי איש.

כך היה אצלי. לפני שהכרתי את ר' יואל, למדתי תניא, לקוטי תורה ומאמרים של הרבי הרש"ב, אף מסרתי שיעור בתניא, אולם לפתע אני מבחין שלא התחלתי להבין. אני מתרגם את המילים אך לא באמת מבין אותן. והנה למדתי אצל ר' יואל ואני שומע תניא אחר לחלוטין... זהו לא אותו פרק שלמדתי. זהו סגנון חשיבה אחר, וכדי להבינו, מוכרחים ללמוד עם בר'סמכא.

פשטות ו'ביטול'

אחת התופעות מעוררות ההתפעלות שבהן הבחנתי, היא הפשטות של ר' יואל. במקום אחר, הוא היה בעל מעמד וכבוד. אולם הוא נהג בפשטות כזו, ב'ביטול' כזה... דומני שהוא עצמו לא ידע את מעלותיו.

הייתי צעיר ממנו בשנים רבות, אבל הוא דיבר עימי כשווה אל שווה, כחבר, לא כרב המדבר אל תלמידו. לדידו, הוא לא לימד אותי, אלא ישבנו יחד ולמדנו. להיפך, הוא כיבד אותי. הדבר פעל עליי רועם גדול מאוד, משום שלא הייתי רגיל לדבר כזה. בעולם

נהוג שכשיש יהודי תלמיד חכם הוא בעל מעמד וארשת כבוד, ופתאום אני רואה 'ציור' כזה, עם פשטות כזו, ששום דבר של כבוד ומעמד לא תופס אצלו מקום.

אצל ר' יואל 'עולם הזה' לא תפס מקום כלל. לא היה לו טעם בעולם הזה. כל כולו היה מונח בשלל של חסידות, זה הדבר היחיד שהוא היה סביבו. זה היה כל חייו. מאמר ושיחה, עוד מאמר ועוד שיחה, עם זה הוא חי, ועל זה הוא דיבר בחיות כזו...

אצל ר' יואל לא היו חיי עולם הזה. ישבתי עימו בסעודה מספר פעמים, ענייני עולם הזה היו אצלו ממש בדרך אגב. כל כולו היה מונח רק בלימוד. על זה הוא דיבר עם כל רמ"ח איבריו וש"ס גידיו, בחיות כזו... זה 'תפס' אותי מאוד.

אני זוכר אנקדוטה קטנה שמבטאת את זה: לאחר הסיפור הידוע הוא הגיע לבקרני בישיבה במוריסטאון, שם שהיתי לאחר צאתי מבית הרפואה. ישבנו שם בחדר מסוים, שבו היו גם משחקים של ילדים. הוא ראה טלפון-משחק מפלסטיק, כזה שכל אחד רואה מיד שהוא משחק ילדים, והוא רצה להשתמש בו כדי לטלפן לרעייתו...

בהזדמנות אחרת כשסיימנו ללמוד הוא טלפן להזמין מונית. כשהיה צריך למסור את כתובת המגורים, פנה לרעייתו: 'מה הכתובת שלנו?'...

גאון בהסברה

ר' יואל היה גאון בניתוח דק, בהבחנה חדה, ובהבחנה בין כוונת מאמר אחד למשנהו.

בשיעורים עימי ראיתי את גאונו בהסברה. הוא שם כל דבר על השולחן באופן מסודר, ברור, ניתח את הדברים יפה, וסידר את זה באופן מופלא.

סגנון החשיבה והדיבור שלו היה בהיר מאוד, ובבהירותו ובסדר שלו ראיתי את הגאונות הגדולה שלו.

ישנם המדברים אך הדברים לא ברורים ומסודרים בדעתם. אצלו הכל היה פרוש כשלמה, הוא פירש כל דבר, יסוד אחר יסוד, כל דבר על מכונו.

עולם חדש

ר' יואל שינה את חיי וחיי כל משפחתי וצאצאיי.

המושג של אחדות ה' ו'ביטול', הידיעה וה'הנחה' שיש 'כוונה עליונה' וצריך להתמסר - מודגשים ומוסברים בתורת חב"ד.

הייתה תקופה שבה למדתי עם ר' יואל את מצוות אחדות ה' בספר 'דרך מצותיך'. באותה עת נסעו בני משפחתי לשלושה שבועות לפלורידה, לענייני בריאות. אני אינני מסתדר כל כך במטבח, וכאשר המשפחה איננה לידי הדבר חסר לי, אולם באותה עת כמעט שכחתי שיש לי משפחה. הייתי כל כך שיכור ממה שלמדנו, זה כל כך תפס אותי, נפתח לי ממש עולם חדש...

אני מרגיש חוב כלפי ר' יואל. חיי אחרים לחלוטין בזכותו. לאחר פטירתו קיבלתי עליי לומר קדיש אחריו וללמוד משניות לזכרו.

מגלה תורת הרבי

ר' יואל היה יהודי שחי חסידות בכל ישותו. לא היה בעולמו עניין אחר. בכל השנים שהיה בניו יורק לא למד אנגלית. הוא לא חי בניו יורק. הוא היה בעולם אחר לגמרי. לא ידע מהויות העולם הזה כלל, כפשוטו, ובלי לעשות מזה עסק. זה לא היה מצד 'עבודה'. הוא מלכתחילה חי בעולם מרומם של חסידות ושל אלקות

הגה"ח הרב צבי גרינבלאט שליט"א

את העניינים. לאחר ההתוועדויות של הרבי בשבתות היינו - העוסקים בכתיבת ה'הנחות' - הולכים לביתו וחוזרים את השיחות והמאמרים בינינו לבין עצמנו, בונים את היסודות. בלילה היינו חוזרים את השיחות והמאמרים ב-770, ואז היו כותבים. בכל אותן שעות ר' יואל היה תפוס במה שדובר בהתוועדות. אחרי ההתוועדות הוא עסק בסידור כל ההתוועדות בראשו.

עזרה בשידוך

מדברים על ר' יואל עניינים ברומו של עולם, ואכן 'עולם הזה' לא תפס אצלו מקום. אני זוכר שכאשר הוזמנתי להגיע לביתו בפעם הראשונה, טלפנתי ושאלתי מה מספר הבית. הוא פנה לאשתו ושאל: 'מספר הבית הוא כך וכך?...'.

הרבי התבטא פעם על ר' יואל שהוא "דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים". הוא דלה את מעמקה של כל מילה וכל חידוש של הרבי והשקה את זה לכלל.

אילולא ר' יואל אינני יודע מה היינו מבינים ומקבלים מהתורה של הרבי. לא רק משום שהוא זכר את הדברים, אלא משום שהוא הבין את הדברים. לעיתים ניתן לשמוע הקלטה של מאמר חסידות ולא להבין לעומק למה הרבי מתכוון. ר' יואל, לא רק שזכר, אלא הבין היטב מה הרבי אמר. הבין, והנחיל את זה גם לנו. כך התורה של הרבי התגלתה.

במאמרי החסידות הרבי לא דיבר באופן של 'הלבשה' יתרה, אלא בקיצור ו'בהפשטה'.

לעיתים, כאשר שומעים הקלטה של מאמר חסידות של הרבי, מתקשים לעמוד על עומק הדברים ולהבין את המאמר כראוי. כאשר לומדים את המאמר כפי שכתב ר' יואל והוגה בידי הרבי, ולאחר מכן מאזינים להקלטה, שמים לב לחידושים וליסודות הטמונים לעיתים במילים קצרות.

ר' יואל הבין היטב את עומקה של כל מילה של הרבי. בזכותו, גם אנחנו יכולים להבין ולשים לב.

כשר' יואל כתב מאמר של הרבי להגהה, הוא למד לעומק את כל מאמרי החסידות העוסקים בנושא, שאותם הרבי לא הזכיר במאמר. כדי להבין ביסודיות מה הרבי דיבר, צריך ללמוד את כל המקורות ואז להבחין בחידוש של הרבי. לראות כיצד הרבי לפעמים הופך את כל העניין. אבל האופן היחיד שבו אתה יכול להבחין בחידוש ובעומק שהרבי העניק בדברים, הוא לדעת את מה שכבר נאמר. ואז אתה יכול להבין איך הרבי תפס והעביר את המאמר.

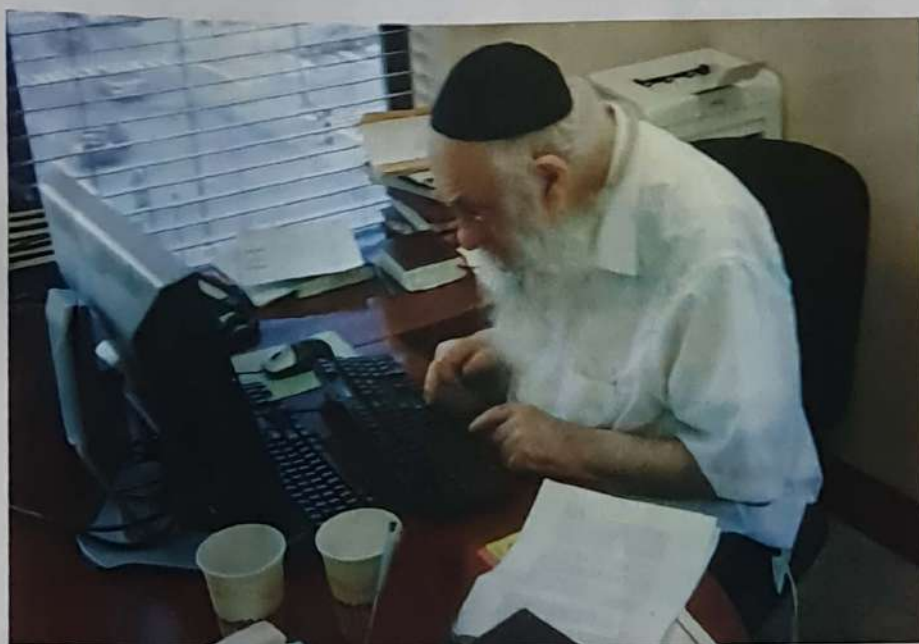
את ההבנה בחסידות קיבלנו מר' יואל. חסידות צריך להבין היטב, כל מילה אומרת משהו, כל מושג מכון למשהו שניתן וצריך להבין היטב ולהסביר במילותינו שלנו.

ר' יואל נתן לנו הסברה - מה פירוש 'התלבשות', מה פירוש 'גילוי', מה הגדר של 'אור', להבין באמת עניינים בחסידות.

הייתה לו הבנה, הוא ידע לתפוס עניין לעומקו ולהסביר את זה באופן מסודר, להכניס את זה לאותיות של הסבר מובן ופשוט.

זה היה כן משום שהייתה לו ההבנה, וזה היה כן משום שהיה לו המבט הנכון על חסידות. יש אנשים בעלי ראש טוב, אבל הוא קיבל מהרבי מבט נכון ואמיתי על 'אחדות ה', הוא התחנך על ידי הרבי, הרבי יצר אותו, וממילא כל ההבנה שלו הייתה מושתתת על זה.

ואת ההבנה הזו הוא ידע להביא להסבר מסודר ומובן גם לתלמידים. הוא לימד אותנו לא לחזור על מילים, אלא להיכנס ולחדור לתוכן, להבין היטב

ה'חזר' הגה"ח הרב כהן זצ"ל במלאכת הקודש על תורת הרבי בחדר עבודתו

אבל אני חייב לציין שברמה המעשית, הוא דאג באמת לתלמידים בגשמיות וברוחניות. לאחר צאתי לשליחות, כאשר הייתי מגיע ל-770, הוא היה שואל אותי לפעמים על בחורים מארגנינה שלמדו אצלו כמה וכמה שנים קודם לכן - מה עושה פלוני ומה עושה אלמוני.

משפחתי התגוררה בארגנטינה, הייתי לבדי בלויבאוויטש, וקיבלתי הוראה מהרבי לחפש שידוך. אינני יודע איך זה קרה אך ר' יואל ורעייתו הרבנית תבלחטו"א, חיפשו עבורי שידוך. הוא השתדל בדבר עם הרבנית, ואכן הם שהציעו לי את רעייתי וליוו את השידוך.

ואין זה ששוחחתי בדבר עם הרבנית והוא לא עסק בו. כשישבתי בביתם ושוחחנו על הצעות שונות, ר' יואל ישב כל הזמן, היה מונח בעניין, אמר

למעט אמה אחת.
ר' יואל היה בעל נפש עמוקה ושאר רוח. לפעמים היה מתעורר ומתחיל לדבר בהתרפקות על חסידים, על חסידות, על אלקות. אני זוכר שבתקופת עבודתי על כתיבת ההנחות' מההתוועדות של הרבי הוצרכתי פעם לשאול אותו פשוט מסוים.

באותה תקופה עמל על כתיבת 'ספר הערכים' בקצה המרוחק של קראון הייטס, ברחוב לפרץ. כשהגעתי הוא עמד עימי ברחוב והחל לדבר עימי, לספר סיפורים, לדבר הרגשים, וכך עמד עימי שעות ודיבר... הוא היה בעל הבנה נפשית, בנפשו ומהותם של אנשים. פעם פורסם מאמר על דמותו של החסיד ר' שלמה אהרן קורנובסקי. ר' יואל קרא אותו ואמר: 'הם לא תפסו וביטאו מי הוא היה'.
ר' יואל העריך חסיד שמקושר לרבי לא בפן הציורי, אלא הפנימי, התוכני, שה'תוך' שלו שם. הוא היה חזון בכך וחזון למהות, לא למציאות. יש 'ציוור' של חסיד, אבל יש מהות של חסיד.

לא להיות 'מציאות'

בתקופת בחרותי, ר' יואל היה מתוועד עם הבחורים הצעירים יותר בישיבה עד השעה עשר בלילה, ולאחר מכן היה אומר להם לצאת ומתוועד עם הבחורים המבוגרים יותר.
עם הבחורים הצעירים היה ר' יואל מתוועד על הלחלוחית של חסידות, אולם עם המבוגרים היה ר' יואל מדבר על לחשוב חסידות, להבין 'אחדות ה' ולהתאחד עם זה.
אף שהנהגתו של ר' יואל הייתה למעלה מהסדר, היה תובע מהבחורים סדר מסודר - מה ללמוד, איך ללמוד, כמה ללמוד. כשדיבר והדריך בחור, הדרך ללמוד באופן מסודר.

ר' יואל חזק והסביר מהי דרך החסידות, מהי מחשבת החסידות, מה מבנה האופי של חסיד, המבט של חסיד.
אני זוכר שר' יואל אמר: אם אתה רוצה להבין ולהשיג את הפרקים כ' וכ"א בתנאי (העוסקים באחדות ה') צריך ללמוד קודם את פרק כ"ט (העוסק בביטוי הנפש הבהמית). אני זוכר שהתוועד פעם על המילים שכותב אדמו"ר הזקן בפרק כ"ז בתנאי העוסק בדחיית המחשבות הזרות: "בכל דחיה ודחיה שמדחה ממחשבתו אחכפאי סטרא אחרא לתתא". ר' יואל חזר שוב ושוב, בהטעמה ובהדגשה, על המילים "בכל דחיה ודחיה".
באחד הלילות בשנות בחרותי הוא התוועד ובכה על כך שחסידים רוצים ששמש יהיה על שולחן הרבי לאחר שפעלו עניין פלוני ואלמוני. הם מדווחים על כך וכותבים מה פעלו. "זו כזו חוצפה", הוא בכה, 'עשית פעולה, עשית עניין, מדוע אתה רוצה להראות את השם שלך לרבי, להיות מציאות?...

'המוסד לפני הכל'

דרך התורה של הרבי, הסביר ר' יואל את הקו של הרבי - כיצד הפעולות והדרך של הרבי בעניינים רבים נובעות מעומקה של 'אחדות ה'. כיצד 'המבצעים' הם תכלית ותמצית החסידות.
טרם צאתי בשליחות הרבי לארגוני, שאלתי את ר' יואל מה ביכולתו לומר לי. אני זוכר שעמדנו ברחוב שלפני 770, והוא אמר: דער מוסד קומט פאר אלעס. המוסד לפני הכל.
ייתכן שר' יואל חשב שקודם כל אלמד חסידות, אחר כך אתפלל, ורק אז אתפנה למוסד ולעבודת השליחות. אך האופי של ר' יואל, והנקודה של הדור השביעי, הם שלא לחשוב על עצמך, אלא מדוע צריכים אותך. לכן - המוסד לפני הכל.

כל שאר העניינים שלך צריכים להתאים את עצמם לצורכי המוסד, ולא שהמוסד צריך להתאים את עצמו לצרכיך, אם גשמיים ואם רוחניים. כאשר אתה שומע מיהודי שכל כולו חסידות והשכלה את העניין הזה, זה ממחיש איך השליחות והמבצעים הם תמצית הנקודה של כל תורת החסידות.

'והחי יתן אל לבו'. מה שכל אחד צריך לקחת מר' יואל הוא לימוד חסידות בהבנה והסברה וידיעה, בלי לרמות את עצמך או 'לעשות הנחות'. להיכנס לתוך העניין, להבינו על בוריו ולחיות עימו...

סברא כזו ואחרת.

ר' יואל ידע איך לייעץ לבחור, איך לבנות את הייעוץ. הייתה לו הבנה בבחור.

אין הפירוש שהוא מיומנותו ניגש לבחורים, היה עליך לגשת אליו, אולם כשיגשגש - הוא היה מתפנה ומעניק את מלוא הזמן ותשומת הלב.

תפילה של ראש השנה

ר' יואל היה יהודי שחי חסידות בכל ישותו. לא היה בעולמו עניין אחר. בכל השנים שהיה בניו יורק לא למד אנגלית. הוא לא חי בניו יורק. הוא היה בעולם אחר לגמרי. לא ידע מהוויית העולם הזה כלל, כפשוטו, ובלי לעשות מזה עסק. זה לא היה מצד 'עבודה'. הוא מלכתחילה חי בעולם מרום של חסידות ושל אלקות.

עומד לנגד עיני ה'ציוור' שר' יואל יושב בלילו השני של ראש השנה במדרגות המוליכות בין בית המדרש הגדול, שבקומה התחתונה של 770, ובין הקומה העליונה, יושב ומתפלל בבכיות.

על הלילה הראשון של ראש השנה כתוב שצריך להתפלל בו באריכות. אבל ר' יואל לא היה 'ציוור', הוא התפלל בלילה השני. יושב שם במדרגות ומתפלל בבכיות ממש. אנשים עולים, יורדים, אך הוא כלל לא ראה מה שנועשה מסביב.

את העניין הזה, של העדר 'ציוור', ראיתי גם כאשר הגענו להתוועדות בביתו במלאת לו שמונים. הגענו לבית, אך הוא לא פתח את פיו כל הערב

'כמו שר' יואל אומר'

פעם אמר לי ר' יואל להיכנס אל הרבי ל'יחידות' בנוגע לעניין פרטי מסוים. בפתק כתבתי למה נכנסתי ומה ר' יואל אמר, ובשעת ה'יחידות' אמר לי הרבי: "כמו שר' יואל אומר..." ודיבר על מה שכתבתי שר' יואל אמר לי.

חי עם הרבי

בנוסף לכל מעלותיו וכישוריו, ר' יואל התאפיין בכך שתורת החסידות בכלל ותורתו של הרבי בפרט היו כל חייו ומהותו. עד שהדברים האלה אפילו היו ה'דברים בטלים' שלו

הרב מענדי אשכנזי

ומאות פעמים בחייו, היה אומרם באותו חשק ובאותה חיות, כאילו הוא מלמדם כעת בפעם הראשונה. שאלתי אותו פעם (מתוך רצון ללמוד), כיצד הוא מסוגל לחזור על אותם דברים פעמים רבות כל כך באותה הנאה ובאותה חיות. מילא אם השומעים אינם מכירים את מה שהוא עומד לומר, אבל פעמים רבות כל הסובבים אותו כבר הכירו על-פה את מה שהוא אומר... הוא חיין וענה לי: אדברה, נסה לתת הסבר. ניסיתי, אך ר' יואל לא קיבל את ההסברים שלי ואמר: יש סיבה לדברים. או שנדבר על כך בפעם אחרת או שלעולם לא...

אבל קרה פעם אחת שר' יואל

התחיל לומר עניין מסוים, ואחד התלמידים הוותיקים, שכבר הבין מה ר' יואל עומד לומר, לחש לחברו שכעת יאמר את השיחה הזאת, ואחר כך יספר את הסיפור הזה וכו'.

ר' יואל שאל את הבחור "מה לחשת?". הבחור ענה: "סתם שטויות". אבל ר' יואל לחץ, ולבחור לא נותרה ברירה והוא ענה: אמרתי שכעת תאמרו את השיחה הזאת ואחר כך את הסיפור הזה וכו'.

הגיב ר' יואל ואמר: "כששטויות תופסים חשוד בנגבה, החשוד כמובן מכחיש קשר למעשה. ואז מתחילים לחקור אותו היכן היה ביום פלוני, מה עשה ביום פלוני, מה לבש ביום פלוני, ורושמים את כל תשובותיו. למחרת שוב שואלים אותו אותן שאלות ורושמים את תשובותיו. כך גם ביום השלישי. אם אדם אומר את האמת, הוא משיב בכל יום אותן תשובות, אך אם הוא משקר, אין הוא יכול לזכור איזה שקר המציא אתמול, ובכל חקירה הוא עונה תשובות אחרות. כך מראים לו שהוא שקרן עד שהוא נשבר ומודה בנגבה... סיים ר' יואל: "כשאומרים את האמת, אומרים תמיד אותו דבר!" ואי אפשר שלא להזכיר את הפשטות שהייתה לו וחוסר העניין המוחלט שלו בענייני כבוד. מרגלא בפומיה להסביר את המאמר "הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו", שלכאורה מדוע מגיע לו ה'עונש' שהכבוד ירדוף אחריו? אלא האדם צריך להיות במצב שהן ולא שווים אצלו. הכבוד והעדר הכבוד – היינו הך. זה גופא שהוא בורח מן הכבוד מלמד שכבר יש לו שייכות מסוימת לכבוד. חסיד צריך להיות ממוקד בפרסום והפצת דא"ח, ואם לצורך זה נדרש שיתנו לו כבוד, הוא מסכים גם לזה.

זכורני יום עיון שהתקיים בשנת ה'קצ"ב, שלי, והוא הוזמן לשאת דברים באחד המושבים. בכל קראון הייטס נתלו מודעות על יום העיון, והנאם במושב הראשון היה ר' יואל. באתי לשם בזמן, אך מפני סיבה כלשהי עדיין לא בא הציבור. במקום חיכו חמישה אנשים. הייתי לחוץ מאוד בשביל ר' יואל. התביישתי בשבילו. אך ר' יואל נכנס לאולם כרגיל. שריר לא זו בפניו. הוא עלה לדוכן ומסר ולימד כל מה שתכנן, וכלל לא התייחס לעובדה שהאולם היה כמעט ריק.

יהי רצון שנזכה בקרוב ממש להקיצו ודגנו שוכני עפר" והוא בתוכם.

האבדה הגדולה עם לכתו של ר' יואל היא בתחומים רבים ומגוונים. איבדנו אדם שהייתה לו הבנה עמוקה וייחודית בתורת החסידות בכלל ובתורת הרבי בפרט. תלמידיו רגילים היו שהיה מתחיל כך: הרבי אמר פעם... ואז הוא מעביר איזה עניין עמוק מאוד. אחר כך היינו הולכים לעיין במקור הדברים, ומגלים שכבר למדנו את השיחה הזאת או המאמר הזה כמה פעמים, אך מי מאיתנו שם לב והבחין שבדברי הרבי טמון רעיון עמוק כזה! בתחום הזה ר' יואל לא השאיר אחריו 'מספר 2' או מישור שבכלל מתרמה אליו.

נוסף על ההבנה העמוקה שאין

דומה לה ניתן בויכרון המיוחד שלו, שבו היה כמנחם בקופסה ידע רחב כל כך הן בתורת החסידות והן בדרכי החסידים.

ועוד נקודה ייחודית לו: בדרך כלל אדם גאון ומעמיק קשה להבינו, כי גם כשהוא מדבר אל הזולת, עדיין דבריו מושפעים מהמושגים שבהם הוא חושב. אך אצל ר' יואל לצד ההבנה העמוקה הייתה לו הסברה בהירה באופן יוצא מגדר הרגיל. הוא ידע להסביר את הדברים בדרך שכל אחד ואחד יוכל להבין.

כשהרבי אומר בשיחותיו הקדושות שצריך ללמוד חסידות באותו אופן שלומדים בגולה, קיים זאת ר' יואל בכך שנתן הגדרות מדויקות לכל בחינה בחסידות שלימד, ממש כשם שמלמדים סוגיה בגולה. כשהיה משיב על שאלה היה נותן בדיקות ספורות בהירות מושלמת בכל העניין ומאיר את עיני השואל.

הכאב הגדול הוא גם על כך שיש סוגיות רבות בתורת החסידות שר' יואל לא הסכים לדבר עליהן ("אתם חושבים שאני יודע הכול?"), וכעת קשה לבררן. מדוע לא הסכים? קשה לדעת. ייתכן שהיה מסביר רק דברים שהיו בהירים לו, וסוגיות שלא היו בהירות אצלו לגמרי, לא רצה לדבר עליהן. או שאת הסוגיות האלה אפשר להסביר בכמה פנים, ור' יואל לא רצה 'לקבוע מסמרות' (כלשונו) ולומר שהפירוש הוא כך דווקא.

עם זאת יש לעיין שגם בסוגיות אלה, כאשר ראה שהשואל התייגע ומצא ביאור משלו, תמיד הסכים לשמוע את הביאור ולומר אם הוא נכון בעיניו. כך חינך את תלמידיו שגיעה היא הדבר החשוב ביותר. תמיד היה אומר שהמעלה הגדולה ביותר שיכולה להיות היא כשאדם מנצל את כישורונותיו. כמו כן היה מסביר שמעלת ר' שילס, שעליו אמר הרשב"ב שהוא ה'קרן' של תומכי תמימים, הייתה לא בכישורונות אלא ביגיעה, שהתייגע וניצל את כל הכישורונות שניתנו לו.

האמת תמיד אותו דבר

מלבד זאת התאפיין ר' יואל בכך שתורת החסידות בכלל ותורתו של הרבי בפרט היו כל חייו ומהותו. עד שהדברים האלה אפילו היו ה'דברים בטלים' שלו. מפליא היה לראות שגם כאשר חזר על דברים שלימד עשרות